

Handläggare
Lena Embertsén
Telefon: 08-508 288 64**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnamnden
2017-11-14 p.17

Tillsyn i sport- och fritidsbutiker

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna rapporten
2. Överlämna rapporten för kännedom till besökta butiker, Kemikalieinspektionen och berörda branschorganisationer

Gunnar Söderholm
FörvaltningschefGustaf Landahl
Avdelningschef

Bakgrund

Detta tillsynsprojekt är en del i det samarbete som Malmö, Helsingborg, Göteborg och Stockholm har kring kemikalietillsyn. Rapporten har skrivits av Stockholm.

Tillsynsprojektet omfattar varor som säljs i sport- och fritidsbutiker. Huvudsakligen har fiskebutiker och cykelbutiker besökts. Även varuhus/kedjor som säljer sportfiskeutrustning och cykeltillbehör har kontrollerats.

I sportfiskebutiker köptes och analyserades, framförallt, jigger med avseende på mjukgörare. Jigger är ett bete, tillverkad av mjukgjord plast, som ska likna fiskarnas bytesdjur. Det är första gången varor i sportfiskebutiker kontrolleras.

I cykelbutiker analyserades framförallt cykelhandtag med avseende på polyaromatiska kolväten (PAH). Material som kommer i kontakt med huden omfattas av de begränsningarna av PAH:er som finns i Reach bilaga XVII. Kemikalieinspektionen har i tidigare tillsyns-

projekt funnit att PAH:er kan förekomma i varor som sport- och fritidsprodukter.

Resultat

I projektet besöktes totalt 26 butiker, varav 10 i Stockholm.

Sammanlagt analyserades 17 jigggar. Alla utom två innehöll någon eller några av de mjukgörare som ingick i analysen. Sex jigggar innehöll den i Europa sedan länge i reglerade mjukgöraren DEHP. Elva jigggar innehöll DINP i höga halter. DINP är en mjukgörare som inte får förekomma i barnleksaker. I övrigt är den dock inte reglerad. Halten mjukgörare i jiggarna var genomgående hög. I många fall bestod jigggen till större delen av mjukgörare. En jigg bestod till exempel av 62 % DEHP.

Elva cykelhantag analyserades. PAH:er hittades inte i något av dessa. Ytterligare några produkter kontrollerades, den enda vara som innehöll PAH:er var en cykelslang.

Större kedjor ställer ofta specifika kemikaliekrav och gör också stickprovskontroller för att kontrollera att kraven efterlevs. Mindre butiker litar i större utsträckning på att deras leverantörer håller reda på de regler som finns och gör de kontroller som behövs. Sportfiskebutiker och cykelbutiker, som inte inspekterats tidigare, hade generellt sämre kunskap om informationsplikten.

Förvaltningens kommentarer

DEHP är ett av de ämnen som först fördes upp på kandidatförteckningen och det ämne som först fördes över till den lista (Bilaga XIV i Reach) över ämnen som kräver tillstånd att få användas. Utan tillstånd är användningen förbjuden. Detta gäller dock import av det rena ämnet eller blandningar och vid tillverkning eller behandling av varor i Europa. Import av varor som innehåller DEHP är inte förbjuden. DEHP används i stora mängder i exempelvis Asien. Därför är det viktigt att krav ställs vid inköp och att varor kontrolleras.

Användningen av ett ämne, helt eller i en viss tillämpning, kan begränsas i bilaga XVII i Reach. För DEHP gäller att det inte får finnas i leksaker.

Leverantörer måste dock, utan att butiken frågar, informera om att en vara innehåller DEHP (eller något annat ämne upptaget på kandidatförteckningen). Butikerna hade inte fått någon sådan information. De sex fall där DEHP fanns i varorna har överlämnats till Kemikalieinspektionen som har ansvaret för tillsynen av leverantörerna.

Att DEHP hittades, i höga halter, i så stor andel (37 %) av de analyserade jiggarna måste anses uppseendeväckande. Jiggarna tillförs dessutom våra vattendrag ”avsiktligt”. DEHP är inte kemiskt bundet till plasten och läcker därför lätt ut i miljön.

Miljöförvaltningen anser att leverantörer av sportfiskeutrustning måste ta ett mycket större ansvar för att kunna garantera att de produkter de säljer inte innehåller dokumenterat farliga kemikalier. Det borde också ligga i en organisations, som Sportfiskarnas, intresse att medverka till inte använda plast som innehåller farliga kemikalier fiske. Man kan också fråga sig om det finns ett verkligt behov av att överhuvudtaget använda plastbete vid fiske.

Alla de cykelhandtag som analyserades var fria från de PAH:er som är reglerade i bilaga XVII. Att det finns en begränsning och att den kontrollerats har gjort att tillverkare och uppmärksammat problemet och råvarorna kontrolleras mera noggrant. Detta skulle kunna vara en orsak till det goda resultatet.

Butiker och leverantörer har uppmärksammas på vilka regler som gäller för både kemiska produkter och för varor. Det kan vara mycket att hålla reda på för den enskilda handlaren. Här har de stora kedjorna med egna organisationer en fördel. Mindre butiker är ofta hänvisade till den kunskap som finns hos leverantörer. I detta projekt har information förmedlats till en butikskategori som inte besökts tidigare.

Slut.

Bilaga 1: Tillsyn sport- och fritidsbutiker – ett tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg, Helsingborg och Stockholm